

Razvoj krajevne skupnosti

Nadaljevanje s 1. strani

Nove ustavne zamisli o KS so zbudile zanimanje velikega dela udeležencev okrogle mize. Le ti svoje pozornosti niso omejili zgolj na predlagane ustavne rešitve o KS, niti ne zgolj na pravna tolmačenja, marveč so njihove razprave v prvi vrsti izhajale od konkretnih ekonomskih, političnih, ekoloških, etičnih in drugih dogajanj v KS Koseze. Že iz zadnjih dveh ustavnih razprav leta 1963 in 1974 se je pokazalo, da se t.i. »drobni konkretni predlogi (krajevnega značaja)« ne bi smeli umikati pred t.i. »velikimi« abstraktnimi, sicer se bodo znova drobne ideje izničile, velike pa se bodo pokazale neuresničljive (ker niso vsebovale malih). Tako so razpravljajci načelnjali vprašanja s področja razvijanja krajevne samouprave in delegatske sistema, kot na pr.: ali izraža KS kot temeljna samoupravna skupnost enako samoupravno bistvo kot TOZD. — Če naj bi bila KS temeljna celica naše samoupravne družbe, potem je nerazumljiv njen odnos do KS. Zakaj družba že polnih 14 let ne prizna takšnega relevantnega pomena KS in zakaj ni rešila gmotnih virov za njen obstoj in hitrejši razvoj. — Če je KS ustava kategorija in izhajajo njene pristojnosti iz 324. čl. ustave SR Slovenije, zakaj sedaj jemljeta te iste pravice občina in republika. Zakaj vlada na pristojnosti pravni nered.

Če je med ustavnimi normami o KS in stvarnostjo tako pomemben razkorak, je mogoče sklepati, da nismo sposobni zagotoviti pravni red in privesti ustrezna ustavna razmerja med KS in gospodarskimi organizacijami, interesnimi skupnostmi in drugimi v konsistentni sistem. Ustava namreč ni kriva, če se KS še ni potrdila kot konstitutivna sestavina združenega dela in družbenih proizvajalcev, če združevanje dela in sredstev OZD še ni postalo gmotni temelj KS. Kriva je politika. KS tudi nima vpliva na področjih SIS, prostorskega urejanja, uporabe stavbnih zemljišč oz. na odločitve Skupščine občine. Številne zgoraj naštetje in druge pristojnosti, ki so ustavno zajamčene, se ne uresničujejo ali se uresničujejo v zoženem obsegu. Ali obstoječi načini in metode reševanja (denimo prostorskega urejanja v naseljih, finansiranja skupnih potreb v KS, gospodarjenje s stanovanji itn.) ne razvijajo v KS nekakšne negativne, odklonilne zavesti pri občanu, predvsem zaradi večletnih slabih izkušenj, praznega formalizma, ki ne daje možnosti za izražanje interesov in oblik sodelovanja krajanov. Če občan tedaj nima kaj odločati, ker so to storili drugi pred njim, potem se spreminja v glasovalni stroj in uresničuje sklepe višjih odtujenih centrov oblasti. Namesto da bi bile spremembe pozitivne in krepile vpliv KS, se stvari že dolgo ne premikajo na boljše.

V globoko krizo KS nismo pripeljali zgolj zato, ker nismo izvajali družbenih predpisov, marveč ker so ti predpisi namesto »mon-arhični« (enovladni), ki pooblaščajo eno skupnost, »bi-arhični«, kar povzroča dvo-vladje. Ni na pr. jasno, koga pooblašča 324. čl. ustave SR Slovenije. Tako nastajajo spori pa tudi zgrešene odločitve, ki niso plod kršenja normativov. — Zakaj so predpisi o KS razpršeni po različnih zakonih (denimo zakon o planiranju, ZZZ, zakon o stanov, gospodarstvu itn.). Zakaj še ni enotnega zakona o KS. Težimo k produktivnim in ne deklarativnim normam, k organskemu sodelovanju in povezovanju KS z vsemi dejavniki. Težimo, da bi KS postala posebna skupnost združenega dela, da bi proizvajalci skupaj z občani programirali, kaj potrebujemo v naselju, kaj hočemo in kaj sploh zmoremo v teh kriznih časih. V KS je ukinjena glavarina, ustavni model finansiranja KS ni zaživel, denarja iz občinskega proračuna za delovanje KS je vsako leto manj, gmotna podlaga

za delovanje KS je ogrožena. Ali se bomo zdravili in presegli etatiistično administrativno zavest upravljanja, ali bomo še naprej ostali moralno gluhi in duhovno otopeni ter vztrajali na sedanjem mrtvilu. Vzroki za krizo v KS so še drugod: še vedno je premajhen vpliv delegacije KS na odločitve skupščine občine in skupščin SIS, še vedno je slabo izkoriščen akcijski potencial članov ZK in drugih aktivistov, da bi se v DPO in v krajevni samoupravi medsebojno močnejše povežali in aktivirali okoli perečih problemov, pomanjkanja jasne perspektive pri krajanih glede prihodnjega razvojnega programa KS. Očitno je za nemotiviranost za delovanje krajanov v delu KS krivo dejstvo da je že vse vnaprej odločeno, zato je opazna ravnodušnost in pasivnost krajanov.

Delegacija se napram skupščinam občine in SIS pojavlja kot zamenjava za volilno bazo. Toda skupščinskemu aparatu na občini ali v mestu se vedno mudi, tako da je posredovalniška vloga delegata z bazo onemogočena, zato je opuščeno kontaktiranje z volilno bazo. Zato je vprašljiv sedanjí predlog, da naj bi v svojstvu delegacije delovala skupščina KS, kajti postopek za sklic, izdelovanje sintetičnih predlogov itn. je vseeno dolgotrajen. Kakorkoli že, sedanja praksa zapuša pri volilcih občutek nezaupanja, nemoči in političnega brezupa. — Pri vsem tem pa vzdržujemo iluzije delegatske stvarnosti, dejansko pa odločitve ne sprejemajo delegatski mehanizmi, marveč izvršilna sfera, to je značilnost odtujene oblasti. Odtod se pojavljajo tudi kritična razmišljanja. Ali ne bi bilo zaradi slabih dosedanjih negativnih izkušenj v delovanju in vplivanju KS in krajanov, pretiranega formalizma in raznih oblik manipulacije in pritiskov na KS enako in ceneje, če bi ukiniteli KS in delegacije KS, češ, saj nimajo nikakršnega vpliva na odločitve niti na skupščine občin niti na SIS, v svobodni menjavi dela je KS med porabniki. In končno, kaj ostane KS drugega kot kup sestankov, neproduktivnih seveda.

V nekaterih okoliših se položaj KS izboljšuje in njena vloga postaja pomembnejša. V celoti pa danes nihče ni v stanju dati poglobljeno oceno in dokumentirano ter prepričljivo dokazati, kakšno je stanje v KS v resnici. Iz preprostega razloga. Stanje v KS se ne proučuje. Nemiselnost bi bilo iti pregledaj v neke nove izboljšave na področjih delovanja KS, pa tudi z novimi ustavnimi rešitvami. Ne bi namreč kazalo prehitovati, kajti tudi sam postopek deregulacije KS ne bo tako hitro končan. Tudi zanj je potrebna skrbna analiza.

Ugotovili smo že, da za sedanjo krizo ni kriva ustava SFRJ in SR Slovenije; krivdo za krizo nosi pretežno politika. Zato naj sprejemanje ustavnih amandmajev postane stvaren družbeni proces, v katerem se bodo ustavna dopolnila pojavljala po svoji vsebini kot samoupravna listina mnogo pomembnejšega vpliva in položaja proizvajalca, delovnega človeka in občana v KS. Druga skupina vprašanj je načelnja vprašanja družbeno-ekonomskih odnosov KS. Sedanjí sistem združevanja sredstev OZD in SIS ter KS ni zaživel. V se-

OK ZSMS LJUBLJANA-ŠIŠKA, POZIVA

Vse delovne organizacije ZSMS, da se tvorno vključijo v razpravo o ustavnih spremembah.

Nosilec razprave v OZD je IO ZSS. Amandmaji so bili objavljeni v DELU, 15. januarja 1988, ter v POROČEVALCU št. 2 skupščine SRS in SFRJ.

Za vse dodatne informacije se obrnite na tel. št. 551-087 ali 555-021 int. 287, 330 (OK ZSMS).

danjem planskem dokumentu imamo 46 podpisnikov, obveznosti pa redki izpolnjujejo. Delavci tudi neradi načenjajo sredstva sklada skupne porabe za namene KS. Predvsem ker se iz tega sklada pokrivajo stroški prehrane, za oddih in rekreacijo, za sindikat in nj. potrebe. Pa tudi je že nekajkrat zvezna vlada zamrznila uporabo sredstev tega sklada. Vloga KS v svobodni menjavi dela z OZD, pa tudi s SIS materialne proizvodnje ni nikakršna oz. ni realna. KS nastopa kot porabnik, ne pa kot ponudnik uslug. Tako se tudi obravnava. Kako naj tedaj planira KS bivalne interese krajanov brez samopriskevka, brez sredstev OZD in SIS. Področje planiranja za sedaj nima realne osnove. Programi in plani KS postajajo vse bolj iluzorni, po veljavnih predpisih pa morajo biti. In tudi so?

V razpravi so bili sproženi tudi mnogi drugi še neuresničeni predlogi z zborov občanov in zborov volivcev v KS Koseze. Denimo: imamo 108 predpisov, ki zadevajo varstvo okolja (dr. Strojín: Uvod v pravo okolja). Mnogi teh predpisov je pogosto zgolj podoba pravne urejenosti, pa tudi znak neurejenosti in nemoči. Mnogi predpisov pomeni razširitev normativizma preko vsake meje, na škodo kvalitete. Mar ne bi bilo vredno ponovno oceniti stanje teh predpisov o varstvu okolja. Ali je obstoječe uničenje parkovnih zelenic v naši KS s strani voznikov motornih vozil in lastnikov spušenih psov nujno, ali je mogoče te pojave odstraniti. Danes noben organ ne more samo na temelju lastne volje, brez ustreznih pooblastil, spreminjati obstoječe škodljive razmere. V ustavni sistem je potrebno vključiti pozitivne vzvode. Te pravice, ki naj jih štiti moč prava, morajo biti podane in zaščitene, sicer se bo ekološko nasilje voznikov motornih vozil in lastnikov spušenih psov nad zeleno parkovno površino še povečevalo. Ustavno pravico »vsak ima pravico živeti v zdravem okolju« in ustavno dolžnost »nihče ne sme ogrožati zdravja

drugih« tudi v našem naselju bi veljalo čimprej uresničiti. Občani so se tudi zavzeli za odpravo barakarskih bivališč in za preselitev ljudi v dostojnejše prostore, pravico otrok VVZ ilegalček, da se igrajo na zelenicah in ne asfaltu pred zavodom. Prizadevanja za varstvo okolja ostajajo še vedno aktivistična in verbalna. Po podatkih občine je Agrostroj največji onesnaževalec okolja pa tudi obrtne obratovalnice v Kosezah, ne vemo pa, ali je skupščina občine zahtevala sanacijske programe.

Vrednota, kot je varstvo okolja, postane pravo in pravica občana šele tedaj, ko se začne izpolnjevati izvajanje zakona. Če teh predpisov ne izvajajo policanci, in za našo KS lahko tako predpostavljamo, ki so pooblaščeni, potem zaradi opustitve pravne dolžnosti zanikajo upravičenosti pravne zaščite občanov po zdravem življenjskem okolju. In še naslednje vprašanje: kdaj bodo kraji Kosez dosegli enakopravno obravnavanje in doživeli obljubljeni izenačeni cenilnega ogrevanja. Vprašanja so segala tudi na področje uveljavljanja pravice do informiranja, kajti brez uresničevanja te pravice občan tudi ne more sodelovati v procesu odločanja. Kako spreminiti in kako odpravljati foramsko delo v KS, pa tudi podvajanje del itn. Poglavitni problem je vse večja dehumanizacija odnosov v KS, ki naj bi v bistvu živela kot razširjena družina. Občani imajo občutek nemoči, zapušenosti, da so na obrobju itn., da niso upoštevanj kot subjekti v procesu sprejemanja pomembnih odločitev. Toda, kot je zaključil tov. Vljaj, vrhovni cilj je humana skupnost, neodtujenost, čeprav to stališče ne uživa povsod enake naklonjenosti; humana skupnost občanov, katere cilj je osvoboditev izpod kakršnekoli odvisnosti ali nenakopravnega obravnavanja ljudi, čeprav to stališče ne uživa povsod in zmerom enake podpore. Ustavna dopolnila bodo namreč rezultanta mnogoterih silnic, od vodilnih socialističnih sil do novih vrenj in nosilcev novih gibanj v družbeni bazi, ki naj odpro široko socialistično, samoupravno demokratično pot v prihodnost, tudi v 21. stoletje.

Izvajanje sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja

Te dni v mnogih organih razpravljajo o poročilu o izvajanju sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji, ki ga je republiški skupščini predložil izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Dosedanje razprave so poudarile, da je 4-letno izvajanje sistema pokazalo, da so bili vsi temeljni cilji, za katere se je zavzemala naša republika ob oblikovanju novega sistema v glavnem uresničeni. Pomembno je, da sistem, kljub težavam, v katerem se nahaja naše gospodarstvo in družba kot celota, zadovoljivo funkcionira. Združeno delo ima pozitiven odnos do novega sistema in se zaveda svoje odgovornosti do generacije delavcev, ki so na podlagi svojega minulnega dela uveljavili pravico do pokojnine. Zato so odločno poudarili, da niso sprejemljive tendence, da se že porajajo ideje o spremembi posameznih institutov, upoštevajoč omejene materialne možnosti družbe. Nasprotno, treba je jasno in določno poudariti, da gre za sistem, ki ima dolgoročne učinke, za katerega mora veljati načelo stabilnosti, sicer se bomo soočili s težkimi, lahko bi rekli, nepopravljivimi posledicami. Ta sistem je bil oblikovan po večletnih razpravah v praksi pa se je potrdil. To ne pomeni, da je treba že vnaprej odkloniti kakršno koli dopolnitev ali spremembo, odločno pa odkloniti tisto, ki bi pomenila rušenje temeljev sistema. Izvajanje sistema je opozorilo na določena odprta vprašanja, ki jih bo treba skrbno proučiti in na tej podlagi predlagati boljše rešitve v smeri **dograditve sistema na veljavnih temeljih.**

Poročilo, ki je bogato s podatki, nedvomno dokazuje, da so bili temeljni cilji, za katere smo se zavzemali v Sloveniji in tudi v Jugoslaviji, doseženi. Iz poročila jasno izhaja, da je bila, kljub težkim razmeram, dosežena ustrežna socialna varnost upokojencev in drugih upravičencev, ki temelji na doslednem izvajanju vseh z zakonom določenih pravic. Tako smo v Sloveniji uspeli zagotoviti redno izplačevanje in redno medletno usklajevanje pokojnin ter rast njihove realne vrednosti, zahvaljujoč odnosu družbenih dejavnikov, še zlasti podpisnikom družbenega dogovora

o usklajevanju pokojnin. Zato ni sprejemljivo, da bi zaradi trenutnih težav, na katere nekateri opozarjajo, skušali z nepremišljenimi ukrepi ogroziti stabilnost pravnega reda na tem področju. Kakršnakoli sprememba, tudi če bi bila družbeno utemeljena, mora biti sprejeta po normalni poti, ne pa po hitrem postopku, saj gre za sistem, ki življenjsko zadeva človeka od njegovega rojstva do smrti. Treba je ob tej priliki poudariti, da ne obstajajo še nobeni uradni predlogi za spreminjanje temeljnih institutov tega sistema, temveč le delovne verzije, ki so jih pripravile strokovne službe, kako tudi na tem področju pravice uskladiti z možnostmi, so pa že prodrle v javnost.

Ob obravnavi izvajanja veljavnega sistema in soočanja s sredstvi, ki so potrebna za zagotovitev pravic, se je treba zavedati, da bo še nekaj časa rast upokojencev večja kot rast zaposlenih v posameznem letu. Upokojujejo se namreč generacije, ki so se zaposlile po vojni in dosegajo polno pokojninsko dobo. Gre za zagotavljanje pravic iz minulega dela in združeno delo doslej ni pokazalo nerazumevanja, nasprotno, zavedalo se je svoje odgovornosti do generacije, ki uveljavlja svoje pravice na podlagi minulega dela. Odločno je treba vztrajati pri tem, da bo družbeno-ekonomski položaj upokojencev čimbolj enak položaju, ki so ga imeli v času aktivnega dela, saj pokojnina mora odražati njihov dejanski prispevek iz živga in minulega dela.

V razpravah pa je bilo tudi opozorjeno na nektatera aktualna vprašanja izvajanja sistema, ki bi jih kazalo še temeljito proučiti in na tej podlagi sprejeti ustrežnejše rešitve, bodisi v zveznem republiškem zakonu ali v samoupravni regulativi, to je statutu ali drugih samoupravnih splošnih aktih pokojninske skupnosti. Tako bo treba ponovno oceniti pobude nekaterih OZD za dograditev veljavne ureditve glede pravice

ŠIBKE TOČKE

Takšna demokracija je le farsa!

Demokracija ni samo ideal, temveč naša usoda, katero živimo in ki ima tako dobre kot slabe strani. Dejstvo je, da smo v preteklosti, kljub temu, da je naša družba rasla iz čisto konkretnega družbenega, zgodovinskega in kulturnega konteksta, bili nepripravljeni za »slabe« strani demokracije. Še več. Samo besedo demokracija smo vse bolj zamenjevali s sintagmo ustvarjanje delegatskih odnosov v političnih organizacijah itd. Podobno se je zgodilo z vprašanjem politične odgovornosti, ki je bila v začetku zastavljena ne samo kot stvar moralnega lika človeka in njegove zavesti, temveč tudi kot vprašanje izgrajevanja objektivnih političnih mehanizmov kot so: demokratične volitve v vseh predstavniških telesih in afirmacije javnega mnenja in javne kritike. Toda, s časom smo vedno bolj ti dve stvari delili. Bolj se je poudarjal moralni vidik kot edini pogoj odgovornega obnašanja, medtem ko je vprašanje demokratizacije volilnega sistema postalo aktualno šele danes, ko je politični sistem že zapadel v krizo. Toda kljub temu, da smo porabili kar precej časa za odločitve po večji demokratizaciji volilnih postopkov, je očitno, da ponavljamo stare napake, samo v drugo skrajnost.

Namreč, pravkar potekajoče mini volitve kažejo, da sedaj konkretno dokazujemo, kako razumemo, se lotevamo in uresničujemo tako opevano demokratizacijo odnosov. Kot izgleda, se je vnel pravi »volilni boj«, ki v marsičem presega podobne postopke na zahodu. Ves slovenski prostor je bolj podoben svobodni tribuni v londonskem Hyde Parku kot pa nekemu demokratičnemu, svobodnemu in kulturnemu dejanju. Na eni strani potekajo temeljne kandidacijske konference, na drugi strani pa smo dnevno seznanjeni prek sredstev javnega obveščanja o spremembah (odstopih, pomanjkljivostih, nejasnostih) predloženih kandidatnih list. Poleg tega pa so nekateri posamezniki izrabili priložnost, da na skrajno obrtniški in diskvalifikacijski način obravnavajo odgovornost posameznikov v preteklosti. Očitno se oglašajo prav tisti, ki imajo veliko praznega prostora v poznavanju (ali pa se sprenevedajo) dejanske dinamike in odnosov razvojnih procesov zadnjih nekaj let in jih sama metoda aktivistične neučakanosti sili k nerealnemu prikazovanju te dinamike. Gre za neke vrste zasebne mišljenjsko ustvarjanje javnega mnenja, ki ni in ne more biti premišljena anticipacija prihodnjih težav. Skratka, gre za očitno navijaštvo in vse skupaj je bolj podobno položaju cesarizma, v katerem bojujoče se sile dosežejo ravnovesje na katastrofalnem način. Uravnesljivo se na način obojestranskega uničenja, zmagovalca pa je nekdo drug, ki si je prisvojil vse, kar je še ostalo bojujočim se silam.

Seveda se samo po sebi zastavlja vprašanje, ali si želimo takšno svobodo in takšno demokracijo? In, ali si želimo zreducirati funkcijo volitev le na to, da dajemo volilcem možnost, da ob metodi zameglevanja stvari in cilja izražajo voljo in da z zadovoljstvom sprostijo motive protesta ali podpore? Menda ja ne. Volitve in učinki odločitev ne morejo in ne smejo biti le mehanizem, s katerim politični sistem dosega svojo samolegitimacijo in samo pripravi državljana do tega, da zadržanjem skoraj nemotiviranega sprejemanja reagira na odločitve tega sistema (ker jih tako ali tako ne more usmerjati). Biti morajo veliko več. Biti morajo tisti sankcijski subjekt, ki ima predvsem moralno moč, ki zavezuje, da se uresničuje dogovorjena in določena politika in določeni cilji. Gre sicer za nek politični pluralizem in ne za dnevno politiziranje, s svojimi hujskanji in osebnimi trenji, ki pa ga še zdaleč ne moremo in ga ne smemo enačiti z demokratično kontrolo.

Skratka, tudi pri volitvah večinsko načelo nikakor ne zagotavlja pravičnosti in pravilnosti odločitev samo po sebi, temveč kvečjemu takrat, kadar so državljani poprej sami večinsko pretehtali, ali je to v posameznih primerih odločanja mogoče predpostavljati.

življenju, vendar pa ne smemo zamenjati že uvodoma poudarjeno izhodišče, da gre za področje, na katerem se moramo boriti za stabilnost sistema. Zato bomo morali biti skrajno odgovorni in naše stališče tudi temeljito strokovno in širše družbeno argumentirati, če bomo predlagali drugačno ureditev, kot je sedaj v veljavi. Prenagljene in ne dovolj pretehtane odločitve nam v praksi povzročajo samo težave, izkušnje pa imamo v tem pogledu tudi na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Anka Tomineš

RAZPIS

NAGRAD IN PRIZNANJ V LETU 1988 ZA DOSEŽKE PRI RAZVIJANJU IN KREPITVI SAMOUPRAVLJANJA

Mestni svet Zveze sindikatov Ljubljana podeljuje v letu 1988 za posebne uspehe pri razvijanju in krepitvi uresničevanja samoupravljanja v praksi:

- 5 nagrad
- 10 priznanj

Nagrade in priznanja podeljuje Mestni svet Zveze sindikatov Ljubljana vsako leto ob 27. juniju — dnevu samoupravljalcev Jugoslavije posameznikom, delovnim skupinam in organizacijam, ki so s svojim delom in zgledom v daljšem obdobju pomembno prispevali k učinkovitosti samoupravljanja v lastni sredini in širše.

Predlog za podelitev nagrade ali priznanja mora vsebovati poleg podatkov o kandidatu tudi opis dela, zaradi katerega je predlagan in podatke, ki so potrebni za vsestransko in objektivno presojo uspešnosti dela kandidata.

Kandidate za nagrade in priznanja lahko predlagajo osnovne organizacije Zveze sindikatov, občinski organi Zveze sindikatov in mestni svet Zveze sindikatov Ljubljana, samoupravni organi v organizacijah združenega dela, druge družbenopolitične organizacije, družbene organizacije ali strokovna društva.

Predlog za nagrade in priznanja pošljite do 22. aprila 1988. za naslov:

Mestni svet Zveze sindikatov Ljubljana, Kopitarjeva 4 — Komisija za odlikovanja in priznanja — za podelitev nagrad in priznanj za izjemne dosežke pri razvijanju in krepitvi samoupravljanja.

Vse podrobne informacije daje tajništvo mestnega sveta Zveze sindikatov Ljubljana, telefon 216-280 ali 216-255.

Tudi lepa beseda najde pravo mesto!

Če smo pred nekaj meseci malce pogrājali Zvezo rezervnih vojaških starešin šišenske občine, še ne pomeni, da pri svojem delu niso prizadevni. Pozornost, ki so jo izkazali ob dnevu žena svojim članicam — aktivu žena ZRVS, je vredna pohvale. Prijazne besede predsedstva, nagelček za pozornost in tovariški klepet ob skromnem prigrizku v prostorih občinske stavbe, bodo gotovo ostale kot lep spomin.

J. Č.